

Εισήγηση Μαρίας Αποστολάκη
(ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΡΙΑ ΝΟΜΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ «ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΟΤΙΜΑ»)

«Τα δικαιώματα της παθούσας στην Ποινική Διαδικασία»

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αγαπητές συναδέλφισσες, αγαπητοί συνάδελφοι, ευχαριστούμε πάρα πολύ για την πρόσκληση και χαίρομαι ιδιαίτερα που μας δίνεται η ευκαιρία, ως μαχόμενες δικηγόροι στο πεδίο της έμφυλης βίας και των έμφυλων διακρίσεων, να συζητήσουμε με μια θυματοκεντρική προσέγγιση, σχετικά με τις προκλήσεις από το πεδίο, τις εξελίξεις σε επίπεδο νομοθεσίας και τις προοπτικές που ανοίγονται σε ό,τι αφορά τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των θυμάτων, και ειδικά των θυμάτων έμφυλης βίας. Η έμφυλη βία είναι ένα καθημερινό, παγκόσμιο φαινόμενο που περιλαμβάνει οποιαδήποτε επιβλαβή πράξη που στρέφεται κατά της αξιοπρέπειας και της ακεραιότητας όσων την υφίστανται, πηγάζει, δε, από την ιστορικά διαπιστωμένη ανισότητα στις σχέσεις κοινωνικής ισχύος μεταξύ ανδρών και γυναικών και χρησιμοποιείται ως μέσο άσκησης κοινωνικού ελέγχου, τιμωρίας και «σωφρονισμού».

Μετά και την επικύρωση της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης και της ενσωμάτωσής της στην εσωτερική νομοθεσία με τον Ν.4531/2018, έχουμε και στη χώρα μας την αποτύπωση και την ποινικοποίηση όλων των μορφών έμφυλης βίας.

Επέλεξα όχι τυχαία να αναφερθώ σε «παθούσες», στον τίτλο της εισήγησής μου και όχι αορίστως σε παθόντα άτομα, καθώς η συντριπτική πλειοψηφία των θυμάτων έμφυλης βίας, **είναι οι γυναίκες και τα κορίτσια.**

Έμφυλη βία μπορούν να υποστούν όλες οι γυναίκες, ανεξάρτητα από την ηλικία, το μορφωτικό τους επίπεδο, την κοινωνική τους τάξη, την εθνικότητά

τους. Ακόμη πιο ευάλωτες είναι οι άνεργες, οι μετανάστριες, οι κοινωνικά αποκλεισμένες γυναίκες που δεν έχουν οικονομική υποστήριξη και ανεξαρτησία.

2. ΑΝΑΛΥΣΗ

Η ανάγκη προστασίας των δικαιωμάτων των υπόπτων - κατηγορουμένων είναι αδιαμφισβήτητη, πλην όμως και οι παθούσες εγκληματικών πράξεων, εν προκειμένω εγκλημάτων έμφυλης βίας, έχουν συμφέροντα και δικαιώματα για αναγνώριση και αρμόζουσα μεταχείριση, προστασία, στήριξη, πρόσβαση στη δικαιοσύνη καθώς και αποζημίωση και αποκατάσταση. Τις ελάχιστες προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται σε ό,τι αφορά τη διασφάλιση των παραπάνω έχει θέσει η ευρωπαϊκή Οδηγία 2012/29/EU η οποία ενσωματώθηκε στην εθνική νομοθεσία με το ν. 4478/2017 και μέρος αυτής συμπεριλήφθηκε στον ισχύοντα κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Η παραπάνω Οδηγία και ο Νόμος που την ενσωμάτωσε δεν αντιμετωπίζει εργαλειακά τις παθούσες εγκληματικών πράξεων, κατοχυρώνοντας μόνο δικαιώματα που διευκολύνουν την ποινική καταστολή, αλλά περιλαμβάνει αναλυτικές ρυθμίσεις σχετικά με την παροχή αρωγής από εξειδικευμένες υπηρεσίες και προστασίας κατά τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας.

Στην παρούσα εισήγηση θα προσπαθήσουμε να εστιάσουμε κυρίως σε συγκεκριμένα άρθρα του νόμου αυτού και ιδίως σε αυτά που θεωρούμε πως προστατεύουν τα δικαιώματα των παθουσών έμφυλης βίας, σύμφωνα με όσα προελέχθησαν.

Συνοπτικά λοιπόν θα αναφερθούμε στα παρακάτω:

A) Το δικαίωμα ενημέρωσης (άρθρα 56, 57, 58, 59 Ν. 4478/2017)

Το δικαίωμα ενημέρωσης αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα δικαιώματα και συμβάλλει στην αναγνώριση και στον σεβασμό του θύματος. Αποτελεί προϋπόθεση για την ουσιαστική συμμετοχή της παθούσας στο πλαίσιο σύνθετων διαδικασιών με τις οποίες οι περισσότεροι πολίτες δεν είναι εξοικειωμένοι. Στα παραπάνω εντάσσεται το δικαίωμα λήψης πληροφοριών και το δικαίωμα του θύματος να κατανοεί και να γίνεται κατανοητό. Στα αρ. 56 και 57 ν. 4478/2017 περιγράφεται η υποχρέωση της Αστυνομίας, τόσο κατά την πρώτη επαφή όσο και σε κάθε περαιτέρω αναγκαία επικοινωνία, να λαμβάνει

τα κατάλληλα μέτρα εξασφαλίζοντας στο θύμα πως θα κατανοεί και θα γίνεται κατανοητό. Κατά την επαφή των αρμοδίων αρχών με το θύμα θα πρέπει να χρησιμοποιείται, σύμφωνα με το άρθρο 56, γλώσσα απλή και κατανοητή τόσο προφορικά όσο και γραπτά. Προβλέπεται, περαιτέρω, η παροχή όλων των αναγκαίων πληροφοριών καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας, με το βαθμό εξειδίκευσης να διαφέρει ανάλογα με τις ιδιαίτερες περιστάσεις κάθε υπόθεσης. Οι πληροφορίες θα πρέπει να παρέχονται οίκοθεν, δεν απαιτείται, δηλαδή, το θύμα να υποβάλει σχετικό αίτημα και δεν εξαρτώνται από προηγούμενη καταγγελία του θύματος. Ακόμη, τα θύματα δικαιούνται κατ' άρθρο 58 να λαμβάνουν, εφόσον το ζητήσουν, αντίγραφο της καταγγελίας τους. Θα πρέπει να γίνει δεκτό πως το θύμα έχει δικαίωμα, εφόσον το ζητήσει, να λάβει ακόμα και το ίδιο το κείμενο της καταγγελίας του, θα πρέπει, δε, τα θύματα να ενημερώνονται για τη δυνατότητά τους αυτή. Σε περίπτωση που δεν ομιλούν ή δεν κατανοούν την ελληνική γλώσσα μπορούν να υποβάλουν την έγκληση σε γλώσσα την οποία κατανοούν ή να λαμβάνουν την αναγκαία γλωσσική βοήθεια. Περαιτέρω, δικαιούται η παθούσα να λάβει πληροφορίες επί της διαδικασίας, κατόπιν αιτήσεως, να λαμβάνει πληροφορίες σχετικά με οποιαδήποτε διάταξη ή βούλευμα με την οποία αποφασίζεται να μη γίνει κατηγορία ή να παύσει η ποινική δίωξη ή να μην ασκηθεί δίωξη, να ενημερωθεί για τον χρόνο και τον τόπο διεξαγωγής της δίκης, καθώς και για τη φύση των κατηγοριών εναντίον του δράστη. Σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 59, προβλέπεται πως η πληροφόρηση αυτή μπορεί να παρασχεθεί μέσω **ηλεκτρονικού ταχυδρομείου** σε διεύθυνση που θα υποδείξει το θύμα ή να παραδοθεί στο θύμα αυτοπροσώπως. Πρέπει εδώ να παρατηρήσουμε πως τα παραπάνω δικαιώματα ασκούνται υπό τους περιορισμούς του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Πρέπει επίσης εδώ να γίνει μνεία πως και στον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, και ειδικότερα στα άρθρα 107 και 108, γίνεται αναφορά στα δικαιώματα **μόνο του υποστηρικτή της κατηγορίας και του ανήλικου θύματος προσβολής προσωπικής και γενετήσιας ελευθερίας**. Επομένως, ούτε ο ΚΠΔ ούτε ειδικότερος νόμος αναφέρεται στον τρόπο άσκησης των ανωτέρω δικαιωμάτων του θύματος που δεν επιθυμεί να παραστεί ως διάδικος, γεγονός που καθιστά τη ρύθμιση πρακτικά ανεφάρμοστη στο πλαίσιο μιας διαδικασίας ιδιαίτερα τυπικής όπως η ποινική.

B) Το δικαίωμα διερμηνείας και μετάφρασης (αρ. 60 ν. 4478/2017)

Για τα αλλόγλωσσα θύματα η διερμηνεία και η μετάφραση είναι *sine qua non* προϋποθέσεις για την απόλαυση οποιουδήποτε άλλου δικονομικού δικαιώματος, αφού αν το θύμα δεν καταλαβαίνει τη γλώσσα της διαδικασίας, δεν μπορεί ούτε να καταφύγει στις αρχές για να καταγγείλει μια εγκληματική πράξη ούτε να συμμετάσχει αποτελεσματικά στη διαδικασία που θα ακολουθήσει. Περαιτέρω, η ικανοποιητική διερμηνεία και μετάφραση συνιστούν ουσιαστικές προϋποθέσεις εξασφάλισης της διαδικασίας και ορθής απονομής της δικαιοσύνης. **Στο ελληνικό σύστημα που προβλέπεται ο θεσμός της υποστήριξης της κατηγορίας, το δικαίωμα αφορά τόσο στην παθούσα που επιλέγει να παρασταθεί ως διάδικος όσο και σε αυτήν που συμμετέχει μόνο ως μάρτυρας.**

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 60 του ν.4478/2017, διερμηνεία παρέχεται σε οποιοδήποτε στάδιο της ποινικής διαδικασίας εξετάζεται το θύμα. Είναι διαθέσιμη στο θύμα που δεν ομιλεί ή δεν κατανοεί επαρκώς την ελληνική γλώσσα και διατίθεται χωρίς καθυστέρηση, **δωρεάν**. Περιλαμβάνεται ακόμα, σύμφωνα με τον νόμο, και η προσήκουσα συνδρομή σε άτομα με πρόβλημα ακοής ή ομιλίας. Σύμφωνα με την ανωτέρω διατύπωση, δωρεάν θα πρέπει να παρέχεται η διερμηνεία τόσο κατά την εξέταση του θύματος **προδικαστικά** όσο και κατά τη διάρκεια της ακροαματικής διαδικασίας. Στην περίπτωση που το θύμα έχει δηλώσει παράσταση προς υποστήριξη της κατηγορίας, δικαιούται, επιπρόσθετα των ανωτέρω, διερμηνεία **κατά την επικοινωνία του με τον πληρεξούσιο δικηγόρο του σε όλα τα στάδια της διαδικασίας**. Δεν μπορεί να θεωρηθεί πως το δικαίωμα σε διερμηνεία καλύπτεται από τον διορισμό συνηγόρου, ο οποίος μπορεί να ενημερώσει την παθούσα μετά το τέλος της διαδικασίας για όσα έλαβαν χώρα. Ιδιαίτερα καινοτόμα θεωρείται η πρόβλεψη του νόμου **για παροχή διερμηνείας στον υποστηρίζοντα την κατηγορία κατά την επικοινωνία του με τον δικηγόρο του.**

Σύμφωνα με τον ν.4478/2017, περαιτέρω, παρέχεται στο αλλόγλωσσο θύμα σε γλώσσα που κατανοεί, δωρεάν και εντός εύλογου χρονικού διαστήματος, η **γραφτή μετάφραση** των πληροφοριών που είναι ουσιώδεις

για την άσκηση των δικαιωμάτων του στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας. Το μεταφρασμένο αυτό κείμενο περιέχει τις πληροφορίες που τίθενται γενικά στη διάθεση των θυμάτων και είναι διαθέσιμο μόνο κατόπιν γραπτού αιτήματος. Θα πρέπει να παρέχεται γραπτή μετάφραση της διάταξης ή του βουλεύματος περί μη κατηγορίας ή παύσης της ποινικής δίωξης ή μη άσκησης δίωξης κατά του δράστη, συμπεριλαμβανομένης και της αιτιολογίας. Μεταφρασμένο θα πρέπει να λαμβάνει ακόμα το αλλόγλωσσο θύμα το έγγραφο σχετικά με τον χρόνο και τον τόπο διεξαγωγής της δίκης και τη φύση των κατηγοριών κατά του δράστη. Τέλος, μεταφρασμένες θα πρέπει να παρέχονται και πληροφορίες σχετικά με την άρση ή αντικατάσταση της προσωρινής κράτησης, την αποφυλάκιση ή απόδραση του δράστη, υπό τους όρους του άρθρου 59 παρ.1 εδ. δ' του ν. 4478/2017. **Ζήτημα ανακύπτει σχετικά με την παροχή μεταφρασμένων πληροφοριών που αφορούν στην πορεία της διαδικασίας, καθώς και τη μετάφραση της οριστικής απόφασης, κάτι που γνωρίζουμε ότι δεν συμβαίνει στην ελληνική πραγματικότητα.**

Γ. Τα δικαιώματα των θυμάτων που κατοικούν σε άλλο κράτος-μέλος από αυτό που τελέστηκε η αξιόποινη πράξη (αρ. 64)

Στο αρ. 64 του ν.4478/2017 προβλέπονται ρυθμίσεις που αφορούν στα θύματα εγκληματικών πράξεων που κατοικούν σε άλλο κράτος-μέλος από αυτό που τελέστηκε η αξιόποινη πράξη. Προβλέπεται, συγκεκριμένα, πως το θύμα καλείται να καταθέσει αμέσως μετά την καταγγελία της αξιόποινης πράξης και η διάταξη αναφέρει πως εφαρμόζονται ανάλογα οι διατάξεις του άρθρου 233 παρ.1 του ΚΠΔ σχετικά με τη χρήση τεχνολογικών μέσων επικοινωνίας. Τα άρθρα 227 και 228 ΚΠΔ προβλέπουν, άλλωστε, τη σχετική διαδικασία για την περίπτωση των ανήλικων θυμάτων και των θυμάτων του αδικήματος της εμπορίας ανθρώπων. Επιπλέον, στο ίδιο άρθρο ρυθμίζεται η δυνατότητα υποβολής έγκλησης από πρόσωπο που κατοικεί στην Ελλάδα σε βάρος του οποίου τελέστηκε αξιόποινη πράξη σε άλλο κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το θύμα μπορεί να υποβάλει την έγκλησή του στην εισαγγελία Πλημμελειοδικών του τόπου κατοικίας του και αν τα ελληνικά δικαστήρια δεν έχουν δικαιοδοσία, θα διαβιβασθεί αυτή μέσω του εισαγγελέα Εφετών χωρίς υπαίτια καθυστέρηση στην αρμόδια δικαστική αρχή του αρμόδιου κράτους –

μέλους. Η συγκεκριμένη ρύθμιση, ωστόσο, δεν προβλέπεται ρητά στον Ελληνικό Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, δεν προβλέπεται δηλαδή συγκεκριμένη διαδικασία και συνεπώς περιορίζεται η εφαρμοσιμότητα αυτής της δυνατότητας.

Δ. Δικαιώματα ήδη κατοχυρωμένα στην Ελληνική έννομη τάξη και πριν την ενσωμάτωση της Οδηγίας 12/29 ΕΕ

Τα παρακάτω δικαιώματα των θυμάτων ήταν ήδη κατοχυρωμένα στην ελληνική έννομη τάξη και πριν την ενσωμάτωση της Οδηγίας από τον νόμο 4478/2017, και είναι τα εξής:

Δ1) Το δικαίωμα ακρόασης

Το δικαίωμα ακρόασης προβλέπεται στο ελληνικό δίκαιο διά του θεσμού της υποστήριξη της κατηγορίας αλλά και της δυνατότητας του θύματος που δεν παρίσταται ως διάδικος να δίνει κατάθεση στις αρμόδιες αρχές και να εισφέρει με αυτόν το τρόπο αποδεικτικό υλικό.

Δ2) Το δικαίωμα σε νομική συνδρομή – Ο νόμος 3226/2004

Σύμφωνα με την τελευταία τροποποίηση του νόμου 3226/2004 που επήλθε με τον ν.4689/2020, νομική συνδρομή παρέχεται, υπό προϋποθέσεις, στον «δικαιούμενο σε παράσταση προς υποστήριξη της κατηγορίας». Από το γράμμα του άρθρου 6 του νόμου είναι ξεκάθαρο πως δικαιούνται νομικής συνδρομής και το άτομο που μπορεί να παρασταθεί προς υποστήριξη της κατηγορίας και όχι μόνο εκείνο που ήδη έχει δηλώσει παράσταση. **Η επιλογή αυτή επιτρέπει στις παθούσες να επικοινωνήσουν με δικηγόρο και να υποστηριχθούν στη διαδικασία λήψης απόφασης και δήλωσης παράστασης προς υποστήριξη της κατηγορίας.** Δικαιούχοι νομικής συνδρομής είναι και οι πολίτες κρατών-μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι πολίτες τρίτου κράτους και ανιθαγενή άτομα εφόσον έχουν νομίμως κατοικία ή συνήθη διαμονή στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Για την παροχή του δικαιώματος τίθενται τόσο οικονομικά κριτήρια όσο και κριτήρια σχετικά με τη βαρύτητα του αδικήματος.

Νομική συνδρομή δεν παρέχεται όμως μόνο στις παθούσες που δικαιούνται να παρασταθούν προς υποστήριξη της κατηγορίας, αλλά σύμφωνα με την παράγραφο 3 του άρθρου 1 του ν. 3226/2004, νομική βοήθεια παρέχεται και στα θύματα συγκεκριμένων εγκληματικών πράξεων που βρίσκονται σε ευάλωτη θέση, χωρίς να εξετάζεται αν αυτά δικαιούνται ή μη να παρασταθούν προς υποστήριξη της κατηγορίας. **Πρόκειται, στις περιπτώσεις που εξετάζουμε σήμερα εδώ, για θύματα εμπορίας ανθρώπων, αρπαγής ανηλίκων, επιχείρησης γενετήσιων πράξεων με ανήλικο, κατάχρησης ανηλίκων, πορνογραφίας ανηλίκων, καθώς και μιας σειράς αδικημάτων όταν τελούνται κατά ανηλίκων προσώπων.**

Ε)Άλλα προστατευτικά μέτρα για θύματα εγκληματικών πράξεων

Δεν θα μπορούσαμε να παραλείψουμε την αναφορά σε ορισμένες ρυθμίσεις που παρέχονται για την προστασία των θυμάτων από τον κατηγορούμενο και με τον τρόπο αυτόν διασφαλίζεται η εμπλοκή τους στην όλη διαδικασία, κάτι που άλλως μπορεί να μην συνέβαινε λόγω του φύσης των εγκλημάτων:

Α) Καταρχάς σύμφωνα με άρθρο 65 του ν. 4478/2017 προβλέπεται πως το θύμα μπορεί να ζητήσει τη λήψη μέτρων για την αποφυγή επαφής με τον κατηγορούμενο στους χώρους διεξαγωγής της ποινικής διαδικασίας. Για την παροχή του δικαιώματος αυτού απαιτείται έγγραφη αίτηση, επί της οποίας αποφαινεται αμετάκλητα το Τριμελές Πλημμελειοδικείο του τόπου διεξαγωγής της ποινικής διαδικασίας ο οποίο δικάζει σύμφωνα με την αυτόφωρη διαδικασία σε οποιοδήποτε στάδιο κι αν βρίσκεται η ποινική διαδικασία. Με την τελευταία μάλιστα τροποποίηση του ανωτέρω άρθρου, που επήλθε με το άρθρο 164 του ν.4635/2019, η αίτηση αυτή μπορεί να αφορά και στους οικείους του θύματος. Την αίτηση μπορεί να υποβάλει το θύμα ανεξάρτητα από το αν παρίσταται προς υποστήριξη της κατηγορίας στην αρμόδια εισαγγελική αρχή.

Β) Επίσης, το αρ. 66 του ίδιου νόμου προβλέπει πως η εξέταση των θυμάτων πρέπει να διενεργείται χωρίς υπαίτια καθυστέρηση μετά την καταγγελία της αξιόποινης πράξης προς την αρμόδια αρχή και με όσο το δυνατόν

περιορισμένο και αναγκαίο αριθμό καταθέσεων από πλευράς θύματος. Επίσης, εφόσον το θύμα δεν παρίσταται με πληρεξούσιο δικηγόρο, μπορεί να συνοδεύεται από τον νόμιμο εκπρόσωπό του ή άλλο φυσικό πρόσωπο της επιλογής του, εκτός κι αν έχει ληφθεί αιτιολογημένη αντίθετη απόφαση . Το άρθρο κάνει λόγο για **θύματα** και έτσι πρέπει να θεωρήσουμε πως τα ανωτέρω εφαρμόζονται τόσο για το θύμα που δεν παρίσταται ως διάδικος όσο και γι' αυτό που παρίσταται προς υποστήριξη της κατηγορίας.

Γ) Το άρθρο 67 του ν.4478/2017 ορίζει πως σε περιπτώσεις που η δημοσιότητα της συνεδρίασης είναι επιβλαβής για τα χρηστά ήθη ή συντρέχουν ειδικοί λόγοι προστασίας του ιδιωτικού ή οικογενειακού βίου των διαδίκων, ιδίως σε περιπτώσεις εγκλημάτων που ανάγονται στη γενετήσια σφαίρα, είναι δυνατή η διεξαγωγή μέρους ή του συνόλου της δίκης κεκλεισμένων των θυρών. Εδώ, εφόσον γίνεται λόγος για διαδίκους μπορούμε να συνάγουμε πως ο νόμος αφορά μόνο στην παθούσα που υποστηρίζει την κατηγορία και όχι το θύμα που παρίσταται απλώς ως μάρτυρας και όχι ως διάδικος.

Δ) Τα θύματα που έχουν ιδιαίτερες ανάγκες προστασίας, μπορούν, κατόπιν ενημέρωσής τους από τις Αρχές, σύμφωνα με το αρ. 68 του Ν.4478/2017 να αιτηθούν τη διενέργεια ατομικής αξιολόγησης. Η ατομική αξιολόγηση διενεργείται από τις Υπηρεσίες Επιμελητών Ανηλίκων και Κοινωνικής Αρωγής του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και στοχεύει στο να εκτιμηθεί αν και σε ποιο βαθμό το θύμα μπορεί να επωφεληθεί από ειδικά μέτρα προστασίας κατά τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας, ώστε να αποφευχθεί ο κίνδυνος να υποστεί δευτερογενή και επαναλαμβανόμενη θυματοποίηση, εκφοβισμό και αντεκδίκηση. Η παραπάνω ρύθμιση προβλέπεται πλέον και στον ισχύοντα Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (στα αρ. 227 και 228). Είναι αξιοσημείωτο πως στην ατομική αυτή αξιολόγηση λαμβάνονται υπόψη διάφορα προσωπικά χαρακτηριστικά όπως, μεταξύ άλλων, **ο σεξουαλικός προσανατολισμός, η ταυτότητα ή τα χαρακτηριστικά φύλου**, όπως επίσης και η φύση του εγκλήματος, όπως **εμπορία ανθρώπων, βία λόγω φύλου, ενδοοικογενειακή βία, σεξουαλική βία ή εκμετάλλευση κ.ο.κ.**

ΣΤ) Ο ισχύων Κώδικας Ποινικής Δικονομίας

Πρέπει να τονιστεί πως από τον ισχύοντα Κώδικα Ποινικής Δικονομίας απουσιάζει, πλην εξαιρέσεων, η συμπερίληψη της Οδηγίας 2012/29/ΕΕ, με εξαιρέσεις τα άρθρα 218 ΚΠΔ (λήψη προστατευτικών μέτρων και για τους ουσιώδεις μάρτυρες) και τα άρθρα 227 και 228 ΚΠΔ που έχουν να κάνουν με την εξέταση των ανηλίκων θυμάτων, την εξέταση των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων και πλέον και των θυμάτων μιας σειράς εγκλημάτων του 19^{ου} κεφαλαίου του Ποινικού Κώδικα.

Κατά τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, στα θύματα εν γένει απονέμονται δικαιώματα κυρίως όταν αναλαμβάνουν τον ρόλο του διαδίκου, με εξαίρεση τις περιπτώσεις των ανηλίκων θυμάτων εγκλημάτων που στρέφονται κατά της προσωπικής και γενετήσιας ελευθερίας, ακόμη και όταν δεν παρίστανται για την υποστήριξη της κατηγορίας, δεν είναι δηλαδή διάδικοι. Εν προκειμένω, σύμφωνα με το αρ. 108 Α ΚΠΔ στα ανήλικα θύματα παρέχεται το δικαίωμα πρόσβασης στο υλικό του φακέλου και το δικαίωμα παράστασης στις ανακριτικές πράξεις ακόμα και όταν δεν παρίστανται προς υποστήριξη της κατηγορίας. **Δεν καθιστά το θύμα διάδικο**, παρά μόνο του απονέμει τα δικαιώματα αυτού κατά το προδικαστικό στάδιο.

Ζ) Η Ελληνική Αρχή Αποζημίωσης

Δεν θα αναφερθούμε περαιτέρω στις δικονομικές ρυθμίσεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας που αφορούν στα θύματα εν γένει καθώς η εξαντλητική αναφορά τους δεν μπορεί για αντικειμενικούς λόγους να αποτελέσει κομμάτι της παρούσας εισήγησης, που είναι στοχευμένη όπως είπαμε στα δικαιώματα των θυμάτων έμφυλης βίας, θα κλείσουμε όμως με την συνοπτική ανάλυση μιας άλλης Ευρωπαϊκής Οδηγίας που δεν αφορά σε δικαιώματα που επηρεάζουν την ποινική διαδικασία αλλά έχουν να κάνουν **με το αποτέλεσμα** αυτής, δηλαδή με την μη αποζημίωση του θύματος από τον δράστη και την καταβολή αυτής από το κράτος. Πρόκειται για την Οδηγία 2004/80 της ΕΕ. Σύμφωνα με την Οδηγία αυτή, προβλέπεται η δυνατότητα λήψης αποζημίωσης από το κράτος στο έδαφος του οποίου τελέστηκε ένα εκ προθέσεως έγκλημα βίας, στις περιπτώσεις που υπάρχει αδυναμία είσπραξης της αποζημίωσης από τον δράστη της εγκληματικής πράξης είτε επειδή αυτός δεν διαθέτει τα απαραίτητα οικονομικά μέσα είτε επειδή παραμένει άγνωστος είτε επειδή δεν μπορεί να διωχθεί. Η σχετική Οδηγία ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη με

αρκετά μεγάλη καθυστέρηση, με τον Ν. 3811/2009, μετά μάλιστα από καταδίκη της χώρας μας από το ΔΕΕ. Εν τέλει, συγκροτήθηκε στο Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων με βάση τον νόμο 3811/2009 και την υπ' αριθμ. 27787/16-3-2010 Υπουργική Απόφαση η «Ελληνική Αρχή Αποζημίωσης». Η αρχή αυτή είναι αρμόδια για εγκλήματα βίας που τελούνται στην ελληνική επικράτεια. Με βάση το Νόμο, οι αιτήσεις θα πρέπει να υποβληθούν στην ελληνική γλώσσα, προαπαιτείται η καταβολή παραβόλου, καλύπτεται μόνο η άμεσα προκληθείσα ζημία του θύματος και, ειδικότερα, μόνο τα ιατρικά έξοδα και νοσήλια, η απώλεια εισοδήματος για εύλογο χρονικό διάστημα και τα έξοδα κηδείας, με αποτέλεσμα να αποκλείεται έτσι η παροχή χρηματικής ικανοποίησης **για ηθική βλάβη**, επομένως πρόκειται για μια αρκετά περιορισμένη αποζημίωση, ιδίως αν λάβει κανείς υπόψη και το γεγονός ότι το θύμα δεν μπορεί να λάβει αποζημίωση αν εντός **3 μηνών** από την τέλεση του αδικήματος δεν καταγγείλει αυτό στις αρχές. Όλα αυτά ευθύνονται για το γεγονός ότι εν τοις πράγμασι η Αρχή είναι ανενεργή.

Η) ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Κλείνοντας την εισηγήσή μου, θα ήθελα να αναφερθώ και πάλι στο ότι η ενίσχυση των δικαιωμάτων των θυμάτων, δικονομικών και μη, δεν είναι ένα αίτημα με στόχο την απομείωση των δικαιωμάτων του κατηγορουμένου. Η αναβάθμιση όμως της θέσης του υποστηρίζοντος την κατηγορία και του θύματος έμφυλης βίας εν γένει αποτελεί ενωσιακή επιταγή για τη δημιουργία ενός πραγματικού χώρου ασφάλειας, ελευθερίας και δικαιοσύνης χωρίς να θίγονται τα δικαιώματα του δράστη, αλλά μέσα από μια διαδικασία κατά το δυνατόν πιο δίκαιη για όλα τα μέρη, με σεβασμό στην αξιοπρέπεια και την προσωπική και ψυχολογική και ακεραιότητα των θυμάτων .

Σας ευχαριστώ πολύ για την προσοχή σας και εύχομαι καλή επιτυχία στη συνέχεια των εργασιών του Συνεδρίου!